

ศึกษาอัตราปุ๋ยไนโตรเจนที่เหมาะสมเพื่อปลูกข้าวในชุดดินมูละ

ปัญญา เอี่ยมอ่อน และรอสะดี มะรอเซะ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 12 กรมพัฒนาที่ดิน จังหวัดสงขลา

บทคัดย่อ

การศึกษอัตราปุ๋ยไนโตรเจนที่เหมาะสมเพื่อปลูกข้าวในชุดดินมูละ โดยดำเนินการในปีพ.ศ. 2533-2536 ในพื้นที่แปลงของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง ตำบล กะลุวเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design มี 8 ตำรับ 4 ซ้ำ โดยเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยไนโตรเจน 8 อัตรา คือ 0, 6, 8, 10, 12, 14 และ 16 กก./ไร่ พร้อมปุ๋ยฟอสฟอรัสในอัตรา 10 กก. P_2O_5 /ไร่ ดังนี้ ตำรับที่ 1 ไม่ใส่หินปูนฝุ่นไม่ใส่ปุ๋ยเคมี (L_0F_0) ตำรับที่ 2 ไม่ใส่หินปูนฝุ่น ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 10-10-5 (L_0F_1) ตำรับที่ 3 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 6-10-0 (L_1F_2) ตำรับที่ 4 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 8-10-0 (L_1F_3) ตำรับที่ 5 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 10-10-0 (L_1F_4) ตำรับที่ 6 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 12-10-0 (L_1F_5) ตำรับที่ 7 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 14-10-0 (L_1F_6) ตำรับที่ 8 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 (L_1F_7) จากการทดลอง พบว่า การปลูกข้าวในดินเปรี้ยวจัดชุดดินมูละ หากไม่มีการใส่หินปูนฝุ่นเพื่อแก้ไขความเปรี้ยวให้กับดินจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราถึง 10 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยฟอสฟอรัส 10 กก./ไร่ ซึ่งข้าวจะให้ผลผลิตได้ดีหลังจากมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินติดต่อกันอย่างน้อยเป็นเวลา 3 ปี แต่ถ้ามีการปรับปรุงดินเปรี้ยวโดยการใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน (1,500 กก./ไร่) การใส่ปุ๋ยไนโตรเจน อัตรา 8 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยฟอสฟอรัส 10 กก./ไร่ ข้าวสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีไม่แตกต่างกันทางสถิติกับการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

คำสำคัญ : ชุดดินมูละ ข้าว ปุ๋ยไนโตรเจน

หลักการและเหตุผล

ชุดดินมูละ เป็นดินกรดกำมะถันที่พบมากชุดหนึ่งในพื้นที่ลุ่มของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดต่างๆ ในภาคใต้เป็นดินเปรี้ยวจัดที่มีลักษณะเนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวถึงเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่งดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแบ่ง มีจุดประสีเหลืองสีน้ำตาล และมีจุดประสีเหลืองฟางข้าวของสารประกอบจาร์ไซต์ (jarosite mottles) ปฏิกิริยาดินเป็นกรดรุนแรงมากถึงเป็นกรดรุนแรงมากที่สุด (pH 3.5-4.0) ความเป็นกรดรุนแรงมากเกิดมาจากการเติมออกซิเจน (oxidized) เข้าไปในสารประกอบกำมะถัน และดินล่างชั้นถัดไปช่วงความลึก 50-100 ซม. เป็นดินเลนสีเทา มีสารประกอบกำมะถัน (pyrite: FeS_2) มาก ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (5.0-6.5) มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ทำให้พืชที่ปลูกไม่สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ ซึ่งดินชุดนี้เหมาะสมแก่การเพาะปลูกข้าว แต่ได้รับผลผลิตต่ำหรือบางแห่งอาจไม่ได้รับผลผลิตเลย ทั้งนี้เนื่องจากดินมีความเป็นกรดจัดรุนแรง ทำให้สารประกอบบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปในรูปที่พืชไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์

ได้ และบางอย่างยังเป็นพืชต่อพืชที่ปลูก ซึ่งข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย เนื่องจากประชากรในประเทศบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก การศึกษาอัตราปุ๋ยไนโตรเจนที่เหมาะสมเพื่อปลูกข้าวในชุดดินมูโนะจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และการจัดการดินเปรี้ยวจัด ตลอดจนการแก้ปัญหาในการใช้ประโยชน์ของชุดดินนี้เพื่อเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

1. อุปกรณ์

- 1.1 หินปูนฝุ่น
- 1.2 เมล็ดพันธุ์ข้าว
- 1.3 ปุ๋ยเคมี
- 1.4 สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช

2. วิธีการ

- 2.1 วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design มี 8 ดำรับ 4 ซ้ำ

ดำรับที่ 1 ไม่ใส่หินปูนฝุ่นไม่ใส่ปุ๋ยเคมี (L_0F_0)

ดำรับที่ 2 ไม่ใส่หินปูนฝุ่น ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 10-10-5 (L_0F_1)

ดำรับที่ 3 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 6-10-0 (L_1F_2)

ดำรับที่ 4 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 8-10-0 (L_1F_3)

ดำรับที่ 5 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 10-10-0 (L_1F_4)

ดำรับที่ 6 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 12-10-0 (L_1F_5)

ดำรับที่ 7 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 14-10-0 (L_1F_6)

ดำรับที่ 8 ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 (L_1F_7)

อัตราปุ๋ย

L_0 = ไม่ใส่หินปูนฝุ่น

L_1 = ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน

2.2 การเตรียมดิน

พ่นยาปราบวัชพืชตามอัตรากำหนด ทิ้งไว้ประมาณ 15 วัน จึงไถพรวนดินตากดินไว้ 3-5 วัน แล้วแบ่งแปลงออกเป็นแปลงย่อย มีขนาด 3x5 เมตร จำนวน 32 แปลงย่อย ก่อนทำการปลูกเก็บตัวอย่างดินมาวิเคราะห์จากนั้น 1-2 วัน ใส่หินปูนฝุ่นตามแผนผังการทดลองที่กำหนดไว้ คลุกเคล้าให้เข้ากับดินทิ้งไว้ 10-15 ย่อยมีจำนวนต้น 3 ต้น/กอ รวม 240 กอ/แปลงย่อย ปุ๋ยที่ใช้ในการทดลองใช้อัตราปุ๋ย P_2O_5 จำนวน 10 วัน จากนั้นปักดำกล้า โดยใช้กล้าพันธุ์ กข. 21 อายุ 25 วัน ใช้ระยะปักดำ 25x25 ซม. ในแปลงย่อยมีจำนวนต้น 3 ต้น/กอ รวม 240 กอ/แปลงย่อย ปุ๋ยที่ใช้ในการทดลองใช้อัตราปุ๋ย P_2O_5 จำนวน 10 กก./ไร่ ปุ๋ย K_2O จะใส่เฉพาะในดำรับที่ 2 ในอัตรา 5 กก./ไร่ ส่วน N จะใส่ตามอัตราที่กำหนดดังต่อไปนี้คือ

F0 = ไม่ใส่ปุ๋ยเคมี

F1 = 10-10-5

F2 = 6-10-0

F3 = 8-10-0

F4 = 10-10-0

F5 = 12-10-0

F6 = 14-10-0

F7 = 16-10-0

การใส่ปุ๋ยเคมีจะแบ่งใส่ 2 ครั้ง โดยใส่ครั้งแรกใส่ปุ๋ยรองพื้น โดยแบ่งใส่ปุ๋ย N อัตรา 1/2 ของอัตรา กำหนดของแต่ละตำรับ ส่วน P_2O_5 และ K_2O ใส่ในอัตราที่กำหนดของแต่ละตำรับ เมื่อข้าวอายุประมาณ 85 วัน จะใส่ปุ๋ยยูเรียเพิ่มในอัตรา 1/2 ของแต่ละตำรับที่เหลือ หลังปลูกมีการพ่นยาป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุก ๆ 15 วัน จนกระทั่งเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวจะเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงที่ข้าวสุกเต็มที่หรืออายุ 130 วัน ขึ้นไป

ผลการศึกษาและวิจารณ์

จากผลการศึกษาการใช้อัตราปุ๋ยไนโตรเจนที่เหมาะสมในการปลูกข้าวในดินกรดกำมะถันชุดดินมูโนะ พบว่า การปลูกข้าวในดินเปรี้ยวจัดชุดดินมูโนะ หากไม่มีการใส่หินปูนฝุ่นเพื่อแก้ไขความเปรี้ยวให้กับดินจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราถึง 10 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยฟอสฟอรัส 10 กก./ไร่ ซึ่งข้าวจะให้ผลผลิตได้ดีหลังจากมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินติดต่อกันอย่างน้อยเป็นเวลา 3 ปี แต่ถ้ามมีการปรับปรุงดินเปรี้ยวโดยการใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน (1,500 กก./ไร่) การใส่ปุ๋ยไนโตรเจน อัตรา 8 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยฟอสฟอรัส 10 กก./ไร่ ข้าว สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีไม่แตกต่างกันทางสถิติกับการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด โดยในปี 2533 พบว่า ตำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีการเจริญเติบโตด้านความสูงก่อนการเก็บเกี่ยวมากที่สุด 95.1 ซม. ปี 2534 พบว่า ตำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีการเจริญเติบโตด้านความสูงก่อนการเก็บเกี่ยวมากที่สุด 98.0 ซม. ปี 2535 พบว่า ตำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 10-10-0 ข้าวมีการเจริญเติบโตด้านความสูงก่อนการเก็บเกี่ยวมากที่สุด 98.7 ซม. ปี 2536 พบว่า ตำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีการเจริญเติบโตด้านความสูงก่อนการเก็บเกี่ยวมากที่สุด 88.6 ซม. ส่วนการแตกกอก่อนเก็บเกี่ยว ในปี 2533 พบว่า ตำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีการแตกกอก่อนเก็บเกี่ยวมากที่สุด 10.1 ต้น/กอ ปี 2534 พบว่า ตำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีการแตกกอก่อนเก็บเกี่ยวมากที่สุด 11.1 ต้น/กอ ปี 2535 พบว่า ตำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีการแตกกอก่อนเก็บเกี่ยวมากที่สุด 12.4 ต้น/กอ ปี 2536 พบว่า ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 6-10-0 ข้าวมีการแตกกอก่อนเก็บเกี่ยวมากที่สุด 13.9 ต้น/กอ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความสูงเฉลี่ยก่อนเก็บเกี่ยว และการแตกกอก่อนเก็บเกี่ยวของข้าวที่ปลูกในชุดดินมูโนะ

ดำรับ	ความสูงก่อนเก็บเกี่ยว (ซม.)				การแตกกอก่อนเก็บเกี่ยว (ต้น/กอ)			
	2533	2534	2535	2536	2533	2534	2535	2536
L ₀ F ₀	61.7 ^b	65.9 ^b	71.3 ^{bc}	52.2 ^d	2.9 ^d	3.3 ^d	3.4 ^c	3.7 ^c
L ₀ F ₁	88.1 ^a	88.6 ^a	89.4 ^b	77.7 ^c	8.8 ^{ab}	8.4 ^{bc}	9.4 ^b	8.8 ^b
L ₁ F ₂	89.9 ^a	94.7 ^a	94.1 ^{ab}	82.1 ^{ab}	5.8 ^{cd}	8.2 ^{bc}	11.5 ^a	13.9 ^a
L ₁ F ₃	93.9 ^a	88.3 ^a	94.7 ^{ab}	78.5 ^{bc}	9.3 ^{ab}	7.1 ^c	10.5 ^{ab}	12.9 ^a
L ₁ F ₄	92.9 ^a	94.8 ^a	98.7 ^{ab}	82.7 ^{ab}	7.3 ^c	8.7 ^{bc}	10.8 ^{ab}	12.9 ^a
L ₁ F ₅	90.7 ^a	94.4 ^a	93.8 ^{ab}	85.2 ^{ab}	9.2 ^{ab}	10.7 ^{ab}	12.4 ^a	13.9 ^a
L ₁ F ₆	89.2 ^a	94.9 ^a	63.6 ^c	82.9 ^{ab}	8.6 ^{ab}	9.7 ^b	11.6 ^a	15.5 ^a
L ₁ F ₇	95.1 ^a	98.0 ^a	96.9 ^a	88.6 ^a	10.1 ^a	11.1 ^a	12.4 ^a	13.6 ^a
F-test	**	**	**	**	**	**	**	**
CV (%)	6.3	7.4	4.7	5.7	21.3	15.8	11.3	15.4

จำนวนรวง พบว่า ปี 2533 ดำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีจำนวนรวงมากที่สุด 11.2 รวง/กอ ปี 2534 พบว่า ดำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีจำนวนรวงมากที่สุด 11.9 รวง/กอ ปี 2535 พบว่า ดำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวมีจำนวนรวงมากที่สุด 12.5 รวง/กอ ปี 2536 พบว่า ดำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 14-10-0 ข้าวมีจำนวนรวงมากที่สุด 14.3 รวง/กอ

ผลผลิต พบว่า การปรับปรุงดินเปรี้ยวโดยการใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน (1,500 กก./ไร่) การใส่ปุ๋ยไนโตรเจน อัตรา 8 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยฟอสฟอรัส 10 กก./ไร่ ข้าวสามารถให้ผลผลิตได้ดีไม่แตกต่างกันทางสถิติกับการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด โดยปี 2533 พบว่า ดำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวให้ผลผลิตสูงสุด 350.0 กิโลกรัม/ไร่ ปี 2534 พบว่า ดำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 14-10-0 ข้าวให้ผลผลิตสูงสุด 190.0 กิโลกรัม/ไร่ ปี 2535 ดำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 16-10-0 ข้าวให้ผลผลิตสูงสุด 330.0 กิโลกรัม/ไร่ ปี 2536 พบว่า ดำรับที่ใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน ใส่ปุ๋ยเคมีอัตรา 14-10-0 ข้าวให้ผลผลิตสูงสุด 185.0 กิโลกรัม/ไร่ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนรวง และผลผลิตข้าวที่ปลูกในชุดดินมูโนะ

ตำรับ	จำนวนรวง (รวง/กอ)				ผลผลิต (กิโลกรัม/ไร่)			
	2533	2534	2535	2536	2533	2534	2535	2536
L ₀ F ₀	4.1 ^d	3.8 ^d	4.2 ^c	5.3 ^c	145.0 ^b	60.0 ^c	125.0 ^c	115.0 ^c
L ₀ F ₁	9.0 ^{ab}	8.8 ^{bc}	9.7 ^b	10.3 ^{bc}	322.8 ^a	150.0 ^b	260.0 ^b	175.0 ^b
L ₁ F ₂	6.2 ^c	8.5 ^{bc}	11.5 ^a	14.1 ^{ab}	306.0 ^a	190.0 ^a	260.0 ^b	150.0 ^b
L ₁ F ₃	9.7 ^{ab}	8.3 ^c	10.6 ^{ab}	13.3 ^{ab}	329.0 ^a	180.0 ^b	305.0 ^{ab}	175.0 ^b
L ₁ F ₄	7.4 ^{bc}	9.4 ^{bc}	11.3 ^a	13.2 ^b	347.8 ^a	185.0 ^b	285.0 ^{ab}	160.0 ^b
L ₁ F ₅	9.6 ^{ab}	10.8 ^{ab}	12.5 ^a	14.3 ^{ab}	340.0 ^a	170.0 ^b	305.0 ^{ab}	180.0 ^a
L ₁ F ₆	8.8 ^b	9.9 ^b	11.6 ^a	15.8 ^a	342.5 ^a	190.0 ^a	295.0 ^{ab}	185.0 ^a
L ₁ F ₇	11.2 ^a	11.9 ^a	12.5 ^a	14.3 ^{ab}	350.0 ^a	185.0 ^b	330.0 ^a	175.0 ^b
F-test	**	**	**	**	**	**	**	**
CV (%)	20.1	11.7	11.2	14.7	10.0	11.7	13.4	7.5

สรุป

จากการศึกษาอัตราปุ๋ยไนโตรเจนที่เหมาะสมเพื่อปลูกข้าวในชุดดินมูโนะ หากไม่มีการใส่หินปูนฝุ่นเพื่อแก้ไขความเปรี้ยวให้กับดินจำเป็นต้องใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราถึง 10 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยฟอสฟอรัส 10 กก./ไร่ ซึ่งข้าวจะให้ผลผลิตได้ดีหลังจากมีการใช้ประโยชน์จากที่ดินติดต่อกันอย่างน้อยเป็นเวลา 3 ปี แต่ถ้ามีการปรับปรุงดินเปรี้ยวโดยการใส่หินปูนฝุ่นอัตราครึ่งหนึ่งของความต้องการปูนของดิน (1,500 กก./ไร่) การใส่ปุ๋ยไนโตรเจน อัตรา 8 กก./ไร่ ร่วมกับปุ๋ยฟอสฟอรัส 10 กก./ไร่ ข้าวสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีไม่แตกต่างกันทางสถิติกับการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนอัตราเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด